

"Dopalacze"

to substancje psychoaktywne,
które mogą działać podobnie do narkotyków.

Pomimo gigantycznych akcji przeciwko dopalaczom nadal funkcjonuje ich sprzedaż. Na terenie całego kraju skontrolowano ponad 1100 miejsc, w których sprzedawano lub produkowano dopalacze. Inspektorzy sanitarni w asyście policjantów zamknęli prawie 900 punktów sprzedających te specyfiki. Jednak są wciąż sprzedawane m. in. jako przedmioty kolekcjonerskie lub nawozy do roślin.

Nie ma dokładnej statystyki zatruć dopalaczami, w szpitalach kwalifikowane są one jako tzw. inne zatrucia...

Młodzież i dopalacze

Dopalacze to termin używany potocznie dla nazwania substancji o działaniu psychoaktywnym, które nie znajdują się na liście substancji kontrolowanych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Wpływają na układ nerwowy, wprowadzają w stan odurzenia czy euforii, więc działają jak narkotyki. W ich skład wchodzi dziesiątki substancji, w tym te pochodzenia naturalnego – zioła z Azji czy Ameryk, grzyby uznawane u nas za niejadalne. Poszczególne ich składniki mogą również powodować zaburzenia neurologiczne, bóle brzucha, nudności, wymioty, zaburzenia widzenia, a nawet śpiączkę.

Dopalacze najkrócej można by nazwać zamiennikami narkotyków, które działają na człowieka w bardzo podobny sposób jak prawdziwe narkotyki. Są bardziej złożone w swojej budowie w porównaniu z narkotykami. To właśnie nadmiar środków chemicznych powoduje dużo działań niepożądanych.

Sklepy, w których można kupić dopalacze możemy coraz częściej spotkać na ulicach naszych miast i niestety bardzo często w pobliżu szkół. Ich oferta jest bardzo szeroka, a kupujących wciąż przybywa. W asortymencie sklepów można znaleźć specyfiki o działaniu stymulującym, relaksującym, psychodelicznym i halucynogennym.

Tego typu sklepy działają w Polsce od 2008 r., a od kilku lat w większości krajów europejskich, zwłaszcza w Anglii, Niemczech i Holandii. Jak dotąd nie są one zdelegalizowane w żadnym z krajów UE.

Dopalacze a prawo

Dopalacze są w Polsce legalne, bo większość ich poszczególnych składników nie jest zabroniona. A te, które ministerstwo wpisuje na listę substancji niedozwolonych, natychmiast zastępowane są przez producentów nowymi. Policja więc nie może zakazać ich sprzedaży. Obecnie w Polsce na liście kontrolowanych substancji znajduje się 18 substancji, które można znaleźć w dopalaczach, ale w ich miejsce pojawiło się już 9 innych o zmienionym składzie, których na tejże liście nie ma, więc wolno je sprzedawać zgodnie z prawem.

Dopalacze są formalnie okazami kolekcjonerskimi z etykietką *Nie przeznaczone do spożycia przez ludzi*. Takie stwierdzenie chroni producentów i dystrybutorów przed konsekwencjami. Trudno karać producenta, jeżeli ktoś połknie czy wypali artykuł kolekcjonerski, którego spożywać nie powinien, robi to przecież na własną odpowiedzialność.

Wpływ dopalaczy na organizm

W wielu przypadkach nie znamy jeszcze skutków długotrwałego zażywania dopalaczy i nie ma jeszcze zbyt wielu badań dotyczących ich działania i wpływu na ludzi. Jedno jednak już niestety wiemy – mogą uzależniać, a ich kupno dla młodzieży nie stanowi problemu, choć w opinii niektórych są za drogie i nie dają takich efektów jak nielegalne narkotyki. Ta informacja jednak nie uspakaja, gdyż bardzo często, późniejsze uzależnienie od narkotyków czy alkoholu, zaczyna się w młodym wieku właśnie od spróbowania marihuany czy piwa. Efekty jednak ich użycia nie zadawalają zbyt długo. Młody człowiek poszukuje mocniejszych doznań i wrażeń, sięga więc po substancje, które będą mu oferowały silniejsze przeżycia. I tak wchodzi w uzależnienie.

Młodzież jest też zainteresowana, bo jest to rzecz nowa, warto więc pochwalić się przed kolegami, że się jej spróbowało. W radzeniu sobie z tym problemem nie pomaga też moda na zażywanie różnych substancji, które pozwalają zwalczyć zmęczenie i wspomóc umysł przy wytężonej nauce. Choć częściej korzystają z nich studenci czy biznesmeni, to jednak młodzież również próbuje zwiększyć w ten sposób swoje szanse na egzaminie czy sprawdzianie. Stanowią również coraz częściej nieodzowny gadżet na imprezach czy dyskotekach, pozwalając bawić się do rana. Przeróżające jest, jak wiele młodych osób nie wyobraża sobie zabawy bez dopalaczy, wywierając jednocześnie nacisk społecznych na innych, „bo żeby dobrze się bawić trzeba coś przyjąć”.

Przeciwdziałanie dopalaczom

Trzy główne elementy rządowego programu przeciwdziałania dopalaczom to:

- uzupełnienie listy substancji zakazanych o 9 nowych, które pojawiły się na rynku,
- wprowadzenie możliwości wstrzymania obrotu nowymi preparatami do półtora roku w celu zbadania ich szkodliwości,
- zakaz reklamy tych produktów. Przydałby się również zakaz handlu w pobliżu szkół.

Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii pracuje nad zakwalifikowaniem dopalaczy do grupy artykułów spożywczych. Umożliwi to kontrolę ich składu i oddziaływania poszczególnych składników na zdrowie. Dziś inspekcja handlowa może co najwyżej sprawdzić dokumentację dotyczącą towaru czy prawidłowe oznaczenie cen.

Naukowcy z kolei postulują, że zjawisko to wymaga monitoringu, badań, uporządkowania prawa i obrotu handlowego dopalaczami, a także mądrej, skutecznej edukacji.

I tu zaczyna się nasza rola, jako nauczycieli, wychowawców, ale przede wszystkim rodziców. Najpierw jednak musimy się sami edukować. W kontaktach i rozmowach z młodzieżą nie wystarcza same zakazy. Przywilejem młodości jest wszakże bunt i stosując

tylko tę metodę osiągniemy odwrotny skutek od zamierzonego. Już w tej chwili rozgłos medialny, obnażający naszą bezsilność wobec zjawiska stanowi sam w sobie zachętę do spróbowania tego, co niby nielegalne, ale prawem do końca nie zabronione.

Myślę, że warto rozmawiać z młodzieżą i obalać mity, tak szybko narosłe wokół dopalaczy. Warto pobudzić w nich refleksję do zastanowienia się nad tym, czy faktycznie dopalacze są bezpieczną alternatywą dla substancji nielegalnych. Na wielu stronach internetowych można znaleźć informacje rzekomo potwierdzające brak szkodliwości określonej substancji i rekomendację, iż dopalacze są *bezpieczną alternatywą dla szkodliwych efektów nielegalnych i uzależniających narkotyków*. Zauważmy, że informacje te dotyczą jedynie faktu, że nie zawierają one substancji objętych kontrolą prawną, a to już nie jest równoznaczne z tym, że są bezpieczne.

Przekonanie młodzieży, że dopalacze są legalne w całej Europie również można podważyć, gdyż poziom kontroli substancji zawartych w dopalaczach w poszczególnych krajach jest zróżnicowany. Najszersze spektrum substancji w tym większość składników dopalaczy jako substancji zakazanych posiada Szwecja, Belgia i Francja.

I ostatni mit: dopalacze są ziołowe. Ostatnie badania przeprowadzone w Austrii, Niemczech czy Polsce wykazały, iż w składzie niektórych dostępnych na rynku mieszanek ziołowych znajduje się przynajmniej kilka syntetycznych agonistów receptorów kanabinoidowych, takich jak JWH-018 czy CP-47,487, a więc syntetycznych substancji nie występujących w naturze.

Mariola Ejzenchart-Wojkiewicz, psycholog pracujący z dziećmi i trudną młodzieżą, współautorka projektów profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, autorka licznych artykułów z zakresu psychologii, wykładowca w poznańskich szkołach policealnych, trener kompetencji miękkich w zarządzaniu ludźmi, twórczyni poznańskiej Pracowni Psychologiczno Pedagogicznej Behaviour.

RODZAJE DOPALACZY

BZP (N-benzyloperazyna)

BZP działa na Ośrodkowy Układ Nerwowy, wywołuje efekt biologiczny w czasie 6–8 godzin,

powoduje:

- pobudzenie,
- euforię,
- poczucie niepokoju,
- wymioty,
- bóle głowy,
- kłopoty ze snem,
- palpacje serca,
- dezorientację,
- poczucie załamania.

Efekty uboczne obejmują również zmniejszenie źrenic, suchość w gardle oraz problemy z oddawaniem moczu. BZP wywołuje też uczucie kaca, które może trwać do 24 godzin.

TFMPP (3-trifluorometylofenyloperazyna)

Substancja syntetyczna o działaniu psychoaktywnym. Biały proszek; występuje w połączeniu z BZP w postaci tabletek lub kapsułek.

wraz z BZP stymuluje Ośrodkowy Układ Nerwowy. Efekt zażycia jest podobny do objawów występujących po MDMA lub LSD zmieszanych z amfetaminą, a jego intensywność zależy od dawki. Powoduje:

- odwodnienie,
- przyspieszenie tętna
- bezsenność, niepokój,
- mdłości i wymioty,
- bóle mięśni i głowy, drgawki,
- okresowa impotencja,
- psychozy.

JWH-018 (naftalen-1-ylo(1-pentylindol-3-ylo)metanon) – substancja syntetyczna z rodziny kanabinoidów.

Grudkowata, twarda, ale lepka substancja przypominająca wyglądem haszysz. Powoduje:

- wzrost ciśnienia krwi,
- przekrwienie gałek ocznych,
- zaburzenia koordynacji ruchowej,
- zaburzenia uwagi, wysuszenie śluzówek,
- przyspieszone tętno, zawroty głowy,
- patia, dekoncentracja,
- lęki.

Mefedron (4-metylometkatynon, 1-(4-metylofenylo)-2- metyloaminopropan-1-on, 4-MMC)

Substancja syntetyczna, organiczny związek chemiczny. Stosowany jako stymulant.

Biały proszek rozpuszczalny w wodzie czasami tabletki, kapsułki.

Efekty zażycia są zbliżone do działania amfetaminy lub ekstazy (MDMA, MBDB)

- pobudzenie, euforię, podniecenie,
- gonitwę myśli,
- rozszerzenie źrenic,

- rumieńce na twarzy, drżenie rąk,
- gęsią skórę, pocenie,
- zmiany temperatury ciała,
- podwyższenie ciśnienia tętniczego krwi,
- zaburzenia rytmu serca,
- silne pragnienie przyjęcia kolejnej dawki,
- zaburzenia pamięci krótkoterminowej,
- szczękościsk,
- ból przy aplikacji donosowej,
- przejściowa utrata pamięci krótkotrwałej,
- krwawienie z nosa, pieczenie nosa (przy aplikacji donosowej),
- halucynacje,
- nudności, wymioty,
- kłopoty z krążeniem krwi,
- wysypka,
- uczucie niepokoju,
- paranoja i urojenia.

Szałwia wieszczą

Substancja naturalna o silnym działaniu halucynogennym.

Susz roślinny, skrety, ekstrakt.

Zależy od indywidualnych predyspozycji organizmu, dawki i nastroju. Działa krótko i intensywnie.

Efekt jej działania odczuwany jest do kilkudziesięciu minut. Skutki:

- ataki szału,
- halucynacje,
- urojenia,
- niekontrolowanie swoich czynów!

Fly agaric

Susz z grzyba kapelusza, wywar ze świeżych lub wysuszonych owocników.

- stan odurzenia,
- nadmierna gadatliwość,
- halucynacje,
- przygnębienie, rozdrażnienie,
- szal, wściekłość,
- pobudzenie psychomotoryczne,
- nadwrażliwość sensoryczna,
- osłabienie, zmęczenie,
- zaburzenia równowagi,
- pocenie się,
- zawroty głowy,
- nudności, gorączka, zaczerwienienie skóry,
- suchość jamy ustnej.

Kratom

Jedna z nazw drzewa liściastego Mitragyna Speciosa. Uważany za formę opium.

susz z liści albo brunatny, sproszkowany ekstrakt z liści w formie kapsułek wpływa stymulująco i depresyjnie na ośrodkowy układ nerwowy, powoduje:

- senność,
- wymioty,
- wpływa na perystaltykę jelit,
- osłabia potencję seksualną,
- może powodować brązowienie skóry,
- obniża sprawność psychomotoryczną,
- łatwo można go przedawkować, uzależnia.

Argyreia nervosa (powój hawajski)

Naturalna substancja odurzająca, pochodząca z południowej Azji. Zawiera substancje czynne – alkaloidy, pochodne kwasu lizergowego, m.in. erginę zwaną LSA. Jej syntetycznym odpowiednikiem jest LSD.

Duże pnącze z liśćmi o kształcie sercowatym dochodzącymi do długości 5cm, pokrytymi srebrzystymi włoskami.

Działa katalizująco na reakcje przewodnictwa w układach: serotoninowym, dopaminergicznym i adrenergicznym powodując ich nadprzewodnictwo.

Powoduje ponadto:

- nadwrażliwość na światło,
- halucynacje wzrokowe i słuchowe,
- bezsenność,
- głębokie refleksje, przygnębienie,
- wymioty, biegunka, skurcze i ból brzucha,
- trudności w oddychaniu.

Calea zacatechichi (calea ternifolia)

Roślina występująca w Meksyku i Ameryce Środkowej.

liście o długości do 5cm i szerokości 2-4cm z ząbkowanymi krawędziami i krótką szypułką. Calea zacatechichi jest środkiem psychoaktywnym, który się pali lub przyjmuje w postaci wywaru. Ma gorzki smak. Wpływa na pracę mózgu podczas snu.

Wywołuje:

- reakcje alergiczne,
- zawroty głowy,
- mdłości,
- senność,
- obniża sprawność psychomotoryczną.